

COMMISSIE VOOR DE JUSTITIE

COMMISSION DE LA JUSTICE

van

du

WOENSDAG 28 MEI 2008

MERCREDI 28 MAI 2008

Voormiddag

Matin

De vergadering wordt geopend om 10.05 uur en voorgezeten door mevrouw Mia De Schamphelaere.
La séance est ouverte à 10.05 heures et présidée par Mme Mia De Schamphelaere.

01 Samengevoegde vragen van

- mevrouw Sonja Becq aan de staatssecretaris voor Begroting, toegevoegd aan de eerste minister, en staatssecretaris voor Gezinsbeleid, toegevoegd aan de minister van Werk, over "de gedeelde verblijfsregeling in geval van co-ouderschap" (nr. 5456)

- mevrouw Sabien Lahaye-Battheu aan de staatssecretaris voor Begroting, toegevoegd aan de eerste minister, en staatssecretaris voor Gezinsbeleid, toegevoegd aan de minister van Werk, over "de toepassing van de wet dd. 18 juli 2006 (gelijkmatig verdeelde huisvesting en gedwongen tenuitvoerlegging inzake huisvesting)" (nr. 5666)

01 Questions jointes de

- Mme Sonja Becq au secrétaire d'État au Budget, adjoint au premier ministre, et secrétaire d'État à la Politique des familles, adjoint à la ministre de l'Emploi, sur "l'hébergement alterné en cas de coparenté" (n° 5456)

- Mme Sabien Lahaye-Battheu au secrétaire d'État au Budget, adjoint au premier ministre, et secrétaire d'État à la Politique des familles, adjoint à la ministre de l'Emploi, sur "l'application de la loi du 18 juillet 2006 (l'hébergement égalitaire et l'exécution forcée en matière d'hébergement)" (n° 5666)

01.01 Sonja Becq (CD&V - N-VA): Mijnheer de staatssecretaris, ik las gisteren en vandaag in de krant dat het aantal echtscheidingen spectaculair gestegen is. Dat wist ik nog niet op het moment dat ik deze vraag indiende, hoewel ik het wel kon vermoeden naar aanleiding van het feit dat er een nieuwe procedure is. De mensen wachten dan een beetje omdat ze denken dat die procedure iets sneller zal gaan of het sowieso gemakkelijker zal maken.

De problematiek van de verblijfsregeling bij co-ouderschap blijft evenwel even belangrijk. Met de wetswijziging in 2006 werd het co-ouderschap aangemoedigd, als ik het zo mag zeggen, om alzo tot een gelijkmatige verdeling van de huisvesting tussen beide ouders te komen. In de praktijk blijkt echter het volgende. Ik las een aantal artikels over de ervaringen van mensen en in een artikel uit de krant wordt gestipuleerd: "Co-ouderschap vergt meer aanpassingsvermogen en meer flexibiliteit van kinderen dan een regeling met hoofdverblijf, en niet alle kinderen kunnen dat aan".

Het wordt wel een beetje gepromoot. Ik weet ook dat er groepen zijn, ook vrouwenbewegingen, die wat aarzelen om het co-ouderschap veralgemeend te promoten. Ik zeg met een boutade dat men al beter met elkaar moet overeenkomen om een goede regeling voor co-ouderschap te treffen dan tijdens het huwelijk.

Vandaar de bekommernis dat die regelingen en de consequenties ervan voor kinderen mee opgevolgd zouden moeten worden. Ik wil u vragen of u over cijfers beschikt voor de jongste vijf jaar inzake de toekenning van gedeeld verblijfsrecht.

Ik voeg er onmiddellijk een vraag bij, mijnheer de staatssecretaris. Als u ze nog niet hebt, wil ik ze opnieuw schriftelijk indienen. Ik weet niet hoe snel zulke cijfergegevens opgevraagd kunnen worden. Ik weet ook niet in welke mate door de rechter in geval van discussies verwezen wordt naar organisaties die kunnen helpen bij bemiddeling en of een dergelijke procedure eventueel wordt opgeschort. Ik weet ook niet of er cijfers over bestaan. Ik ben al een beetje ouder en langer in dienst. Wij hebben destijds op het Vlaamse niveau nog een decreet inzake scheidingsbemiddeling ingediend. Dat heeft het toen niet gehaald omdat er vanuit de advocatuur nogal wat wrevel was dat wij dat wilden regelen, terwijl wij daar niet voor bevoegd waren.

Terecht, maar dat heeft wel met zich gebracht dat heel die wereld wat in beweging gekomen is en dat er aan Vlaamse kant – ik weet niet of het ook in Wallonië zo is, maar ik vermoed van wel – specifieke opleidingen voor scheidingsbemiddeling zijn gekomen in de privésector.

Ook in de centra voor algemeen welzijnswerk, die vanuit de overheid mee worden gesubsidieerd, is er een onderafdeling of een specifieke invalshoek voor scheidingsbemiddeling. Ook in de centra voor levensbegeleiding was dat voor een stuk het geval. Ik weet ook dat de advocatuur zelf, via de balies, eigen opleidingen heeft voorzien en zij ook advocaten-scheidingsbemiddelaars hebben, die daarin gespecialiseerd zijn.

In welke mate zijn rechters daarvan op de hoogte? Kunnen zij dat ook doorgeven of voorstellen aan koppels die voor hen verschijnen? Wat zijn de gevolgen daarvan? Wordt daarvan gebruikgemaakt?

U bent staatssecretaris voor het Gezin. Dat gaat wat verder dan het juridische domein. Vandaar dat ik u wil vragen of u weet of er onderzoek bestaat over de eventuele gevolgen of voorwaarden voor het welslagen van co-ouderschap met een gedeelde verblijfsregeling. Voorziet u eventueel een evaluatie? De wet is nog niet zo oud, maar misschien is het toch aangewezen om op termijn eens te kijken wat de consequenties ervan zijn, hoe de kinderen het ervaren, hoe ouders het ervaren en welke gevolgen de kinderen met zich meedragen, ook als ze ouder of volwassen worden.

01.02 Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, net zoals u heb ik het voorrecht gehad om op 18 juli 2006 aan de wieg te staan van deze wet over de gelijkmatig verdeelde huisvesting.

Ik ga niet helemaal akkoord met de manier van voorstellen van mijn collega. De wet is er gekomen vanuit de vaststelling dat het Burgerlijk Wetboek tot dan niets regelde inzake het verblijf van een kind waarvan de ouders niet langer samenleven, zodat de rechters volledig vrij oordeelden.

We hadden vastgesteld dat er een groot spanningsveld was tussen de traditionele verblijfsregeling waarbij de moeder voor de kinderen zorgt en er af en toe een beperkt contact is met de vader, en de gelijkwaardige verblijfsregeling waarbij de verblijfstijd gelijkwaardig wordt verdeeld tussen de moeder en de vader.

Tijdens de hoorzittingen deelde men ons mee dat gelijkwaardige verblijfsregelingen waarover een akkoord bestond door bepaalde rechters niet werden toegestaan. Er waren gevallen van echtscheidingen met onderlinge toestemming waarbij de ouders hun kinderen evenveel tijd bij de ene als bij de andere wensten op te voeren, en de rechter weigerde om dat akkoord te homologeren.

Dat waren de vaststellingen in de rechtspraak. Er werd toen beslist om het Burgerlijk Wetboek te wijzigen op dat vlak, alsook de procedureregels voor de jeugdrechtsbank te versoepelen en te werken rond de gedwongen tenuitvoerlegging van beslissingen inzake verblijf.

Ik blijf erbij dat er nu in de wet twee verblijfsregelingen ingeschreven zijn, het gelijk verdeeld en het ongelijk verdeeld verblijf. De rechter moet geval per geval aftoetsen, rekening houdend met de concrete omstandigheden van de zaak en met het belang van de kinderen en de ouders. Er werd inzake die verblijfsregeling vrijdag nog een studiedag georganiseerd op de universiteit van Antwerpen, waar men bijna twee jaar na het invoeren van de wet de balans heeft opgemaakt en waarvan een interessante syllabus het resultaat is.

Ik wil u vandaag het volgende vragen. De wet van 18 juli 2006 moet door verschillende rechters worden toegepast en dit op een ongelijke manier. Ik zet alles even op een rijtje. In de eerste plaats is er de vrederechter die de zaak onderzoekt in het kader van artikel 223 van het Burgerlijk Wetboek zonder dat hij of zij een maatschappelijk onderzoek kan bevelen. De opdrachten tot maatschappelijk onderzoek die de vrederechters willen geven aan de justitieuze huizen worden tot nog toe nog altijd geweigerd, zagezegd bij gebrek aan middelen.

Het horen van de minderjarigen door de vrederechter is facultatief. De vrederechter kan maar moet niet horen. Dat is ook het geval voor het verstrekken van inlichtingen over bemiddeling.

Ten slotte kan de techniek van de blijvende saisine – een zaak die voor de vrederechter werd beoordeeld en behandeld via eenvoudige brief opnieuw oproepen, omdat er nieuwe omstandigheden zijn – in het kader van

artikel 223 niet.

De tweede rechter is de kortgedingrechter, die in het kader van de echtscheidingsprocedure van de zaak kennis neemt. Ook hier is het horen facultatief, alsook het verschaffen van inlichtingen over bemiddeling. De kortgedingrechter kan wel een maatschappelijk onderzoek bevelen. Bovendien werd in de procedure de blijvende saisine geregeld.

Ten slotte is er nog een belangrijk punt, waarmee wij rekening moeten houden. Niet alleen voor kinderen van ouders die uit de echt scheiden, moet het verblijf worden geregeld, er zijn ook heel veel samenwonenden, vaak feitelijk samenwonenden, die kinderen hebben. Indien zij beslissen om het samenwonen stop te zetten, moeten zij bij de jeugdrechter het verblijf van de kinderen regelen.

De jeugdrechter moet – wij voerden deze bepaling in 2006 in – aan de partijen alle nuttige inlichtingen over bemiddeling verstrekken. De jeugdrechter is verplicht te horen vanaf 12 jaar. Hij kan een maatschappelijk onderzoek bevelen. De blijvende saisine werd bij wet van 2006 ingevoerd.

Als wij de drie rechters die over dergelijke zaken oordelen, naast elkaar beschouwen, kunnen wij samenvatten dat de jeugdrechter over de meeste troeven beschikt om dergelijke zaken te behandelen.

Mijnheer de staatssecretaris, erkent u voornoemde ongelijkheid? Zo ja, op welke manier en binnen welke termijn wilt u ze concreet wegwerken?

U zal waarschijnlijk wel naar de familierechtbank verwijzen, waarover u in uw beleidsnota hebt gesproken. Dat is echter een oplossing op lange termijn. Hebt u echter ook maatregelen op korte termijn om bedoelde ongelijkheid aan te pakken?

Mijn tweede, concrete vraag gaat over de blijvende saisine, die in het kader van de procedure voor dringende, voorlopige maatregelen voor de vrederechter nog niet werd geregeld. Acht u de invoering van de blijvende saisine noodzakelijk? Zo ja, wat wilt u doen om ze in te voeren?

Mijn derde vraag is gelijklopend met de vraag van de vorige spreekster. Werd al onderzoek naar de toepassing van de wet van 18 juli 2006 gevoerd? Indien dat niet het geval is, bent u dan van plan om een dergelijk onderzoek te bevelen?

Heeft de wet van 18 juli 2006 volgens uw bevindingen of op basis van wat u hebt kunnen vernemen, geleid tot de beoogde mentaliteitswijziging? Een mentaliteitswijziging op het vlak van gelijkwaardigheid tussen vader en moeder was immers een van onze achterliggende bedoelingen.

Heeft de wet geleid tot meer gelijkmatig verdeelde huisvestingen of tot meer gelijk verdeelde verblijven? Beschikt u eventueel over cijfers in dat verband?

01.03 Staatssecretaris **Melchior Wathelet**: Mevrouw de voorzitter, de wet van 18 juli 2006 is van kracht sinds 14 september 2006 en schuift een gelijkmatig verdeeld verblijf als algemeen model naar voren voor de verdeelsleutel van het verblijf van het kind bij elk van zijn ouders. De wet heeft een aantal ingrepen in de procedure aangebracht en een regeling voor de gedwongen tenuitvoerlegging van de gerechtelijke beslissing uitgewerkt.

Het is voor ons land niet gekend in hoeveel echtscheidingszaken er een gedeelde verblijfsregeling voor het kind bij zijn ouders wordt opgelegd of overeengekomen, noch in welke mate de rechters de partijen voor bemiddeling doorverwijzen. Alleen een bevraging bij de rechters zou meer duidelijkheid kunnen scheppen, wat een hele opgave is.

Na de totstandkoming van de wet van 18 juli 2006 is mij geen onderzoek bekend naar de gevolgen van of de voorwaarden voor het welslagen van co-ouderschap met gedeelde verblijfsregeling op het welbevinden van de kinderen. Wel zijn er in Vlaanderen verschillende onderzoeken over scheiding aan de gang. Zo is er vrij recent een multidisciplinair, strategisch, vier jaar durend scheidingsonderzoek lopend in samenwerking met de KU Leuven en de UGent, waarbij het veranderde maatschappelijke en juridische scheidingslandschap wordt bestudeerd. Hierbij wordt nagegaan wat de kwaliteit van leven na de scheiding bepaalt en hoe er op het proces kan worden ingewerkt, zodat het verlies aan levenskwaliteit zo klein mogelijk wordt en kinderen en ouders zo goed mogelijk door de scheiding komen. Het is soms moeilijker samen te praten met de ouders

na de scheiding dan voor de scheiding, zoals u ook al zei. De studie focust niet alleen op het proces van de scheiding bij gehuwden, maar ook op het proces van scheiding bij niet-gehuwden. Midden 2009 worden de eerste onderzoeksresultaten verwacht.

Er is nog een ander onderzoek over scheiding in Vlaanderen. Ik denk dat dit het onderzoek is waarnaar u verwees, mevrouw Lahaye-Battheu. Daarbij zijn de universiteit van Antwerpen, de UGent, de KU Leuven, de VUB en de studiedienst van de Vlaamse regering betrokken. Het wil komen tot een verhoging van de levenskwaliteit van degenen die direct of indirect bij een echtscheiding zijn betrokken, tot een verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening voor degenen die direct of indirect bij een echtscheiding zijn betrokken en tot een ondersteuning van het beleid ten aanzien van een echtscheiding en de personen die direct of indirect bij een echtscheiding zijn betrokken.

De resultaten van die onderzoeken worden eind 2009 verwacht. Deze zullen mogelijks interessante elementen aan het licht brengen die indien dit nodig blijkt kunnen leiden tot een vergelijking met de studie in het Franstalig landsgedeelte en desgevallend tot evaluatie van onder meer de wet van 18 juli 2006. Een dergelijke evaluatie zal derhalve wellicht niet voor 2010 kunnen plaatsvinden, temeer daar statistisch cijfermateriaal ontbreekt omtrent de door u gestelde vraag.

De problematiek die mevrouw Lahaye-Battheu aankaart over het verschil in procedure inzake het horen van de minderjarigen, de saisine van de rechter, en het verschaffen van inlichtingen over de bemiddeling naargelang de betrokkenen zich voor de vrederechter dan wel de kortgedingrechter of de jeugdrechter bevinden, is mij natuurlijk niet onbekend. Er is ook een vierde rechter die in aanmerking komt, de gewone rechter van eerste aanleg. Het kan dus gaan om een vrederechter, kortgeding, eerste aanleg – de gewone rechter van de burgerlijke kamer – en daarna de jeugdrechter. Er komt nog een vierde bij. Dat brengt wat meer moeilijkheden met zich mee, het lost niets op.

U zult in mijn beleidsnota gelezen hebben dat ik ervoor pleit om de alternatieve vormen van geschilbeslechting in familiezaken verder uit te breiden en bemiddeling verder aan te moedigen. Ik vind het van belang dat rechtzoekenden die in dergelijke zaken een vordering instellen systematisch voorafgaand geïnformeerd worden over de mogelijkheid tot bemiddeling.

Mijns inziens wordt dit debat, alsook dat over de blijvende saisine en het horen van de minderjarige, het best gevoerd binnen het kader van de oprichting van een familierechtbank waarbij men ernaar streeft om de bestaande versnippering van bevoegdheden inzake gezinsconflicten weg te werken en een grotere eenvormigheid te bereiken.

01.04 Sonja Becq (CD&V - N-VA): Mevrouw de voorzitter, ik dank de staatssecretaris voor zijn antwoord.

Ik betreur het een beetje maar ik versta wel dat rechters of griffiers niet staan te springen om cijfers bij te houden. Eigenlijk vind ik het een beetje jammer dat wij er geen zicht op hebben. Ik weet niet in welke mate het toch mogelijk is om er effectief wat bevragsingswerk rond te doen. Ik weet ook niet in hoeverre die bevragingen geïntegreerd zijn in de twee onderzoeken die u aanhaalt. Misschien moeten wij dat eens nagaan.

01.05 Staatssecretaris Melchior Wathelet: ... Ik kan dat alleen maar betreuren. Ik zou echt willen weten of er een verandering heeft plaatsgevonden na de invoering van die wet. Hoe is dit toegepast? Ik heb zelfs geen cijfers over hoe het wordt uitgevoerd en over de mentaliteit. Dit was ook zowat uw vraag. Ik heb daarover nog minder informatie. Het zou misschien interessant kunnen zijn om in overleg met de minister van Justitie te kijken of er in dat verband iets mogelijk is en te bekijken of die vraag wordt gesteld in de twee studies die nu worden uitgevoerd.

01.06 Sonja Becq (CD&V - N-VA): Ik vind dat toch wel belangrijk als wij een aantal dingen willen opvolgen inzake beslissingen die worden genomen. Ik wil zeker geen afbreuk doen aan de keuze van koppels voor co-ouderschap. Als een rechter vervolgens zegt dat dit niet kan, staat dit buiten kijf. Iets anders is het als vanzelfsprekend beschouwen dat dit in een goede overeenstemming kan.

Ik vind het wel belangrijk dat er wetenschappelijke gegevens kunnen zijn. Ik begrijp dat dit een werk van lange adem is en dat dit een stukje longitudinaal moet worden opgevolgd. De resultaten zullen er misschien maar zijn tegen eind 2009. Ik zou er toch willen op aandringen dat er wat statistische gegevens kunnen worden verwerkt in de bestaande studies. Ik heb wel begrepen dat de eerste studie een Belgische studie is

en de tweede een Vlaamse. Als dit niet geval is, zou ik graag hebben dat u aandringt bij uw Waalse collega's dat ook daar wat studiemateriaal wordt opgenomen zodat wij een globaal zicht krijgen op wat de mogelijke gevolgen zijn.

01.07 Sabien Lahaye-Battheu (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de staatssecretaris, ik blijf wat op mijn honger na uw antwoord.

De wet zal in september twee jaar in werking getreden zijn. U zegt dat u op vandaag niet weet wat de gevolgen ervan zijn, of er een mentaliteitswijziging is, of er nu meer kinderen wekelijks verhuizen van de ene ouder naar de andere. Ik vind dat een probleem omdat ik meen dat we niet kunnen wachten tot 2009 of 2010 om de gevolgen daarvan te kennen.

Ik ga akkoord met u dat het niet evident is om cijfers te bekomen. Ik wil u vragen om in samenwerking met de minister van Justitie na te gaan of er geen specifieke vraag kan worden gericht aan de verschillende rechters. Ze beschikken jaar na jaar over de cijfers.

Ik heb in antwoord op een aantal schriftelijke vragen toch al heel gespecificeerde cijfers gekregen van jeugdrechters burgerlijke zaken over ouderlijk gezag, vragen tot contact tussen grootouders en kleinkinderen, enzovoort. Er gebeurt dus een opsplitsing en het is gewoon een vraag naar een bijkomende onderverdeling om na te gaan in geval van geschillen over verblijf in welke mate het verblijf gelijk en ongelijk wordt verdeeld. Ik vraag u om daarover na te denken.

In de subcommissie Familierecht hebben we tijdens de voorbije legislatuur heel wat mensen van het veld gehoord zoals vrederechters en jeugdrechters. Een tweede suggestie kan zijn om bijvoorbeeld in het najaar af te toetsen en hen te vragen hoe die wet loopt, hoe die wordt toegepast en wat hun opmerkingen zijn.

Ik vind het een te belangrijk onderwerp om zomaar naar 2009 door te schuiven en dan te kijken of we goed bezig zijn of niet. Het gaat immers over de toekomst van onze kinderen en over het feit of hun verblijf goed geregeld is wanneer hun ouders niet meer samenwonen. Dat is een eerste opmerking en een vraag om toch vlugger te evalueren.

Een tweede reactie betreft de ongelijkheid die ik heb aangekaart. U antwoordt een beetje zoals ik heb voorspeld, met name dat de familierechtbank een oplossing zal brengen.

Die geschillen worden dag na dag, week na week gevolgd door de rechtsonderhorigen. Iemand die nog niet klaar is voor een echtscheiding en naar de vrederechter stapt om een voorlopige regeling te vragen, wordt geconfronteerd met het feit dat de vrederechter niet verplicht is de kinderen te horen en dat er geen maatschappelijk onderzoek kan gebeuren.

Ik vraag u om daarover na te denken en daarin concrete verbeteringen aan te brengen en niet te wachten tot de Familierechtbank. Ik hoop het van harte, maar het zal zeker nog een zaak van lange adem zijn voor we die boven de doopvont zullen kunnen houden.

01.08 Staatssecretaris Melchior Wathelet: Wat het tweede aspect van uw opmerking betreft, zou het een goed compromis zijn dat er zo vlug mogelijk een familierechtbank komt. Dat is volgens mij het beste antwoord op uw tweede vraag.

Inzake uw eerste opmerking over de cijfers: ik beschik voorlopig over geen cijfers. Het klopt dat de wet sinds twee jaar van toepassing is, maar ik beschik niet over cijfers. Ik zal dus niet zomaar een statistiek kunnen opmaken. Ik meen dat wij voor die cijfers eerst over een beetje meer informatie zullen moeten beschikken.

Ik meen dat de manier van werken van de twee studies die door de universiteiten werden gemaakt heel interessant is. Het zijn echt multidisciplinaire studies. Hoeveel echtscheidingen zijn er per jaar en hoeveel van die scheidingen hebben als gevolg een gelijkmatig verblijf van de kinderen? Dat is een statistisch gegeven waar wij over kunnen beschikken na enkele onderzoeken. Maar, wat zijn de gevolgen voor de familie? Wat brengt dat met zich voor de kinderen? Is het echt een verbetering van het leven van de kinderen? Brengt dat een vergemakkelijking met zich? Dat zijn allemaal dingen die even interessant zijn als de statistieken, meen ik.

Daarom meen ik dat de twee studies van de universiteiten een meerwaarde kunnen brengen om tot een

oplossing te komen en om de wet aan te passen, als dat nodig is, met het oog op een betere kwaliteit van het leven van de kinderen en van de ouders. Ik meen dat wij het debat niet kunnen loskoppelen van die twee universitaire studies. Die studies kunnen echt iets aanbrengen indien er een aanpassing aan de wet moet gebeuren.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

*De behandeling van de vragen en interpellaties eindigt om 10.29 uur.
Le développement des questions et interpellations se termine à 10.29 heures.*